

Sector agroalimentari a Portugal (part I): recuperació notable en la postpandèmia

La producció del sector agroalimentari¹ representa gairebé el 8% de la producció nacional, entre la qual destaca la indústria alimentària, que representa el 4,3% total, és a dir, més de la meitat de la producció del sector.

De la mateixa manera que en altres sectors d'activitat, l'agroalimentari ha patit les conseqüències de la pandèmia, però s'ha apreciat un moviment de recuperació positiu.

Així, començant pel sector primari, la pèrdua de VAB de l'any 2020, gairebé del 6%, ja s'havia recuperat en els tres primers trimestres del 2021 i havia mostrat un funcionament més positiu que el conjunt de l'economia, que, el 2020, es va contreure el 8,4% i que, al setembre del 2021, es mantenia encara el 5,1% per sota del nivell del setembre del 2019. Aquest bon funcionament també es reflecteix en les dades de la producció agrícola (que inclou la producció de l'agricultura i de la ramaderia), la qual, segons les estimacions de l'INE, va registrar una pujada del 6,7% el 2020 a preus constants, després que, el 2020, gairebé s'hagués estancat. A aquest comportament hi van contribuir, en especial, els productes d'origen vegetal, que, gairebé amb el 61% de la producció agrícola, van créixer el 10%. Dins aquest epígraf, destaca la producció de fruita, de productes hortícoles i de productes vinícoles, que, amb el 22%, el 12% i el 10% de la producció agrícola, respectivament, registren taxes de creixement del 14,5%, del 14% i del 5% el 2021. En la producció animal (el 34% de la producció agrícola), destaquen la cria de caps de bestiar bovins i porcins i la producció de llet.

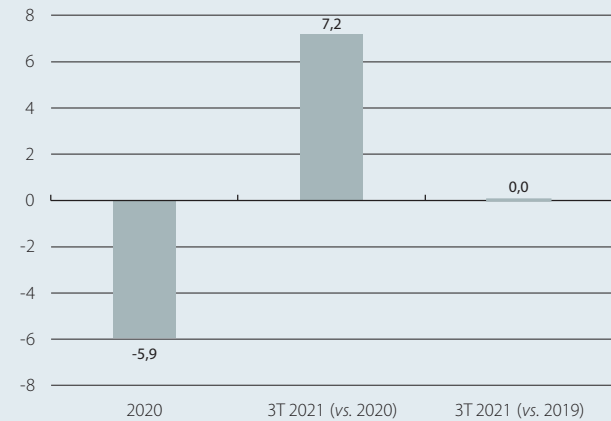
La producció a la indústria agroalimentària (que representa el 10% del sector manufacturer) presenta un moviment de recuperació més intens a la branca de l'alimentació que a la de les begudes. Fins al novembre, la producció de begudes se situava encara el 9% per sota de la producció del 2019, mentre que, en la producció d'aliments, estava només l'1% per sota (el 5% en el cas de la indústria manufacturera total). L'evolució de la facturació presenta un patró semblant, però menys benigne: fins al novembre, la de la branca de l'alimentació ja superava en un 2,1% la del 2019, mentre que la facturació vinculada a les begudes se situava encara l'1,8% per sota.

L'ocupació continua per sota dels nivells previs a la COVID en les dues branques manufactureres: el 6% per sota en el cas de la indústria alimentària i el 2,5% en el de les begudes (el 3% per sota a la indústria manufacturera). Al sector primari, malgrat l'augment estimat de la producció, l'ocupació es va mantenir, el 2021, l'1,3% per sota del nivell del 2019, la qual cosa reflecteix la caiguda del 2% de l'ocupació no assalariada i un lleugeríssim augment de l'assalariada.

1. Inclou l'agricultura, la producció alimentària, la caça i els serveis relacionats, i la indústria agroalimentària, que comprèn les branques d'alimentació, begudes i tabac.

Portugal: VAB del sector primari

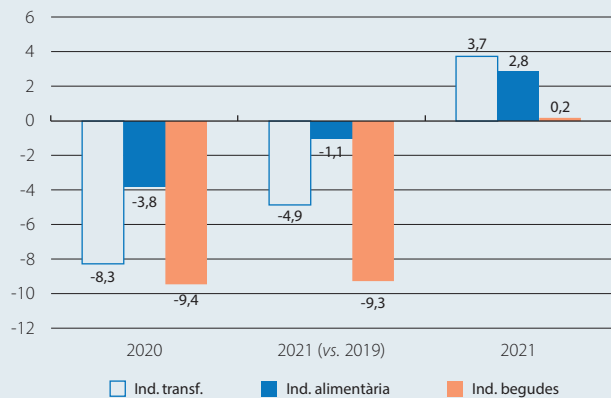
Taxes de creixement (%)



Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE de Portugal.

Portugal: producció de la indústria d'aliments i begudes

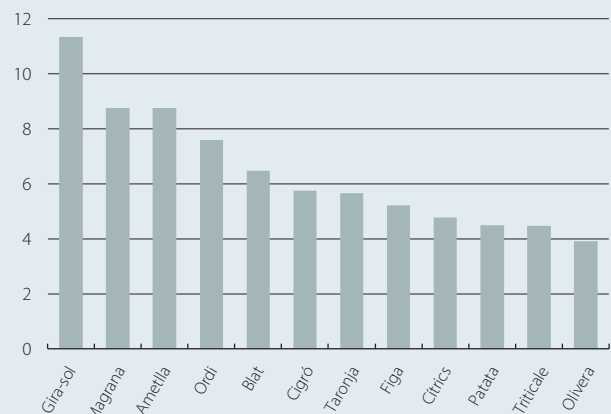
Variació anual (%)



Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE de Portugal.

Portugal: productivitat agrària (kg/ha)

Creixement mitjà anual (2010-2020)



Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE de Portugal.

Exportacions agroalimentàries

	Gen.-nov. 2021 M €	Pes 2021 (%)	Var. 2020 (%)	Var. gen.-nov. 2021 (vs. gen.-nov. 20) (%)	Var. gen.-nov. 2021 (vs. gen.-nov. 19) (%)
Begudes	1.197,3	15,7	2,8	11,2	14,1
de les quals: vi	856,2	11,2	4,5	8,6	13,5
Greixos i olis animals o vegetals	858,0	11,2	4,0	18,2	25,1
dels quals: oli	550,6	7,2	3,5	8,2	14,5
Peixos, crustacis i mol·luscos	737,0	9,7	-23,8	27,6	-4,2
Fruïtes	705,7	9,2	7,2	-5,2	3,6
de les quals: gerds i mores	196,2	2,6	3,1	2,8	4,4
cítrics	135,4	1,8	55,7	-22,8	22,1
Tabac	678,0	8,9	12,8	5,5	19,9
Llegums i hortalisses	653,4	8,6	1,3	6,1	6,7
Prod. ind. alimentària a partir de vegetals i fruites	446,2	5,8	7,8	4,4	11,4
Prod. industrial alimentària a partir de cereals	374,4	4,9	2,4	6,7	9,3
Llet, productes lactis i ous	376,3	4,9	-4,1	23,5	17,3
dels quals: llet i derivats	303,7	4,0	-3,7	23,2	17,7
Prod. ind. alimentària de carn, peixos i crustacis	295,8	3,9	9,0	1,1	9,8
Carns	225,0	2,9	15,4	10,3	26,9
de les quals: porc	93,2	1,2	1,2	-11,3	24,3
Bovins vius	124,3	1,6	29,8	20,4	58,7
Porcs vius	56,3	0,7	50,5	-9,2	36,5
Altres productes	903,9	11,8	4,1	22,5	26,8
Total	7.631,8	100,0	2,3	11,2	13,8

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE de Portugal.

Aquesta tendència del sector primari reflecteix alteracions estructurals, en especial la major presència d'empreses. Entre el 2009 i el 2019, el nombre d'empreses es va multiplicar per més de dos (el +115,5%) i va arribar a les 14.604, de les quals el 48% tenen unes dimensions superiors a les 20 hectàrees. I, naturalment, la professionalització del sector es tradueix en millores en la producció, mitjançant l'augment de la mecanització de l'activitat agrícola, sobretot la utilització de tecnologies avançades d'agricultura de precisió,² i en la reducció de la mà d'obra (el -14,4% entre el 2009 i el 2019), la qual cosa comporta un augment significatiu de la productivitat. En els cinc últims anys, aquest augment destaca en el gira-sol, la magrana, l'ametlla o les baies, en especial les mores i els nabius.

Vi, oli i productes hortícoles guanyen impuls en la postpandèmia

El bon funcionament del sector agroalimentari és especialment perceptible en el comerç internacional. Després que, el 2020, s'exportés el 2,3% més que el 2019, en els 11 primers mesos del 2021, el valor exportat superava en gairebé el 14% els nivells previs a la pandèmia, una evolució

2. Recurs a dades georeferenciades (per satèl·lit, de drons, de sensors i altres) que permeten intervencions dirigides i diferenciades per zones (aplicació de fertilitzants o fitosanitaris, regs, sembres/plantacions, etc.). Malgrat que la seva utilització encara és una realitat marginal, ja que només el 0,3% de les explotacions afirmen que hi recorren, les superfícies i els efectius associats a aquestes explotacions (i potencialment beneficiats per aquestes tecnologies) són més importants: el 4,2% de la SAU i l'1,6% de les unitats de bestiar pertanyen a les explotacions amb disponibilitat d'aquestes dades (el 2,3% i el 0,8% de les quals, respectivament, n'indiquen l'ús per definir operacions de cultiu; INE, cens agrari 2021).

molt per damunt de la registrada en l'exportació total de béns (el 5,2%). Les importacions també van augmentar, però de forma més moderada (el 4,7% acumulat fins al novembre), la qual cosa va permetre una reducció del dèficit comercial del sector propera als 400 milions d'euros, fins als 31.000 milions.

La principal destinació de les exportacions agroalimentàries és Espanya (el 35% del total exportat), seguida de França (l'11%), d'Itàlia (el 6,5%) i del Brasil (el 5%), i gairebé la meitat (el 47,4%) són exportacions de les indústries alimentàries i les begudes, seguida de les d'animals vius (el 22%) i de les de productes agrícoles (el 19,5%).

Amb el 2021 gairebé acabat, pràcticament tots els productes del sector agroalimentari superaven els nivells previs a la pandèmia, i, entre ells, destaquen, pel seu pes en el total exportat, el vi, l'oli i els productes hortícoles. Així mateix, cal destacar l'evolució molt positiva de les exportacions de béns com la llet i els seus derivats, la carn (sobretot de porc) i els animals vius. De la mateixa manera, les exportacions de productes alimentaris processats van registrar increments significatius el 2021.

En resum, el 2021 va ser un bon any per al sector agroalimentari, que va quedar més ben situat per afrontar els desafiaments que s'aproximen, sobretot pel que fa a l'assoliment dels objectius inclosos al Pacte Verd Europeu, tema que abordarem en un proper article.

Teresa Gil Pinheiro